

Lithuanian A: literature – Standard level – Paper 1
Lituanien A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Lituano A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)

Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)

Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Remdamiesi pateiktais klausimais, išanalizuokite **vieną** iš tekstų. Privalote atsižvelgti į abu pateiktus klausimus.

1.

Į kiaulės pavidalo molinę taupyklę

Į kiaulės pavidalo molinę taupyklę įmetami smulkūs pinigėliai, kad negalėtum, užsimanęs ledų ar saldainio, kapeikų išimti. Taupyti būtina, jeigu svajoji nusipirkti tikrą, su pripučiamomis padangomis dviratį. Anksti rytą atsikeli ir nepusryčiaęs nubėgi arba paspirtuku nuvažiuoji pas Chomskį ir atveži kelis kepalukus šviežios šiltos kvepiančios duonos. Už tai tau – dešimt kapeikų. Įmeti į kiaulę ir ieškai, kuo čia dar kasą papildyti. Paklausi: „Mama, ar nereikia pomidorams kuoliukų sukalt?“ Ir sandėliuke jau skaldai pliauskas plonomis juostelėmis. Paruošęs glėbį nešies į daržą ir kirvuko pentimi sukali į žemę. Sukalęs visas tris ežias, vėl bėgi pas mamą ir klausi: „Mama, o gal ir pririšt reikia?“ Mama paduoda į kamuolį susuktas medžiagos juosteles ir paprašo rišti atsargiai, kad pomidorų ūgliai nenukentėtų. Po geros valandos, ką čia slėpsi, pakankamai nusiplūkęs, eini pas mamą ir sakai: baigta. O delnas pats tiesiasi, kapeikų laukdamas. Už tokį triūsą – 50 kapeikų. Pinigėlis didelis, vos į kiaulės skylę lenda, bet užtat kasą papildė kaip reikiant. Rudenį nuo trijų vyšnių medžių nuskini uogas, štai tau ir vėl 50 kapeikų! Taip ir uždarbiauji laisvu nuo mokyklos laiku. Ir kaupdamas turta vis svarstai: dviratis gerai, bet juk dviračiais ir batsiuvio Henka važinėjas, ir siuvėjo Vycka, tad dviračiu nieko nenustebinsi. Žodžiu, kaupi kapitalą, pasak to barzdoto Markso, ir vis dvejoji, kaip tą lobį panaudojusi. Juk pats taupymas – ne kažin koks kilnus žygdarbis. Va, kaimynė *pani* Vanda deda kapeiką prie kapeikos, gaili geresnio kėsio, vien plutas vandeny mirko, krautuvė ar turguje derasi dėl kiekvieno sulankstyto pinigėlio. O kas iš to? Nieko! Gal tik didesnį akmenį užvers giminės ant jos kapo – vis dejuoja ir dejuoja, kad greitai mirs. Žygis turi būti rimtas, svarbus, jo garsas privalo nuaidėti per visą Kauną. Pinigai turi pasitarnauti kilniam tikslui. Ir vieną vakarą, jau atsigulęs ir apie būsimą žygį svajodamas, berniukas net balsu sušunka: „Žinai!“ Ir su tuo „Žinai“ užmiega it milžinišką kalną nuvertęs. Nubudęs ir nusiprausęs nosies galą, paima nuo komodos kiaulę ir paslėpęs ją po marškiniais skuba už sandėliuko. Nešdamas jaučia, kokia ji sunki, ne molis, o tikras akmuo! Padėjęs taupyklę ant kulbės, kirvuko pentimi vienu kirčiu ją suskaldo – kapeikos pažyra į žolę. Durnas, tyliai pasako, reikėjo koku skarmalu pridengti, nebūtų išsilaksčiusios. Bet dabar vėlu aimanuoti, tad klaupiasi ant žemės ir kaip koks špokas, žolė renkantis vabalus, traukia pirštais kapeikas ir deda į švarkelio kišenes. Atsinešęs mažą grėblėlį dar perbraukia juo žolę – gal išnirs kokia pasislėpus kapeika. Iš kanceliarinių prekių parduotuvės atsineša paauksuotą, gana nemažą rėmelį su stiklu – suplojo kone visas santaupas, liko koks pusrublis pašto ženklui, mat ženklų kolekcionavimas – pats populiariausias pokario vaikų užsiėmimas, turint slaptą tikslą rimtą rinkinį kada nors pelningai parduoti. Mamai išėjus į turgų, ištraukia komodos stalčių ir atkėlęs sulankstytus audinius atsargiai iškelia prezidento Antano Smetonos portretą – gerai išsilaikęs, nes mama labai brangina šį atvaizdą ir kartoja: „Mūsų prezidentas, mūsų Antanas.“ Gal dėl to, kad ir tėvas Antanas? Per Antanines – iš paskutiniųjų ruošiamas balius, plyta kūrenasi tris paras be pertraukos, o jau kvapai kvapeliai – net seilės teka. Ir – stebuklas! Rėmelis – kaip tik! Net siauro kraštelio kirpti nereikia! Dabar belieka slapta Smetoną nusinešti į *šulę* ir paslėpti sargienės sandėliuke po koku audeklu. Ir laukti tinkamos valandos. Jai išmušus, įbėgti prieš pamokas į tuščią klasę, nukabinti šalia lentos kabantį tą ūsuotą galvažudį, anot tėvo, kraujais pusę pasaulio užliejusį, o į jo vietą pakabinti prezidentą! Geriausia žygį atlikti prieš rusistės pamoką, kad įžengusi į klasę ir kaip visada jau pasiruošus pataisyti kiek pakrypusį tautų vadą, suklyktų, griebtųsi už širdies ir virstų atbula ant grindų! Visa klasė pašoktų iš suolų ir vienu galingu balsu užtrauktų: „Lietuva, tėvyne mūsų,

- 45 tu didvyrių žeme!“ O jau kas bus po to – ne tiek ir svarbu, nes gandas ant vėjo sparnų akimirksniu aplėks visas mokyklas, tad gal ir ten bus sugiedotas himnas. O kaipgi su ūsuočiu? Kur jį nukiši? Niekur tu jo neslėpsi, tiesiog įmesi į Nerį pačioj giliausioj *guvniarkos* vietoj, ir tegu grimzta tiesiai į pragarą – šūdinyke valdžia jo tikrai neieškos...

Leonardas Gutauskas, *Fragmentai*: trumpoji proza (2013)

- (a) Aptarkite, kaip kūrinyje yra charakterizuojamas berniukas ir kokie ženklai nurodo epochą.
- (b) Kuo ypatinga šio teksto kalba, jo leksika ir pasakojimo kūrimo būdas?

2.

Laimingas, kad mūsų laikai neatskyrė

Laimingas, kad mūsų laikai neatskyrė, kad kilpos
Suspindusių upių išsaugojo kalnus žalių
Švarių ažuolynų su bokštais – aplinkui sutilpus
Tu prieblandoj mano svajonių, tarytum šalių.

- 5 Toks pilnas ramybės, toks vasaros vakaras šitas,
Šio vakaro šilto ramybės pakvipus vašku
Man bitės ramybė, o akys – ramybėje bitės.
Ir vandenį saulė prižėrus auksinių taškų.

- 10 Surink mus ant šimtmečių slenksčio mūsų žemėse, Dieve,
Ir dvasioje Tavo, tegu čia mūsų dulkes supūs,
Tegu iš jų raitos kaip liepsnos ir žinda pro žievę
Taip ažuolas žemę, apšvietęs virš lopšio lapus.

- 15 Kad krintančių krašto senaisiais keliais neišblokštų
Ir bitėmis saulė kvėpėtų nors ties pirkele,
Ramybė jums – varpas keliamis pasakytų iš bokštų,
O mirčiau užmigt kaip ugnis pelenų patale:
Palaidotas gultis į santaikos šaknį aš trokštu.
Žaliuot kadugynui su mėlynom uogom šalia...

1999

Jonas Juškaitis, *Eglė vasaros naktį* (2003)

- (a) Kaip šiame eilėraštyje apmąstomas laikas ir žmogaus pasaulis?
- (b) Kokiais vaizdiniais šios temos išreiškiamos ir kaip veiksmingai jos perteikia gyvenimo vertybes?
-